

"Poimenični popis žrtava KCL Jasenovac 1941.-1945." i njegovo nepodudaranje s izvořnim dokumentima

Jasenovački popis žrtava lažan je i u odnosu na izvore na koje se poziva

Pišu: doc. dr. sc. Hrvoje KALINIĆ i mr. ing. comp. Nikola BANIĆ

Unašemu članku objavljenome u *Hrvatskome tjedniku* 5. studenoga 2015. pokazali smo kako je "Poimenični popis žrtava KCL Jasenovac 1941.-1945." u velikoj mjeri formalno nepouzdani, nedosljedan i nevjerodstojan. Zanimljivo je da smo sve to pokazali na temelju podataka u popisu. Nedosljednost smo utvrdili prelistavajući unose u razdoblju 2011.-2015. te potvrdili da se samo dio unosa pojavljuje u nepromjenjenoj obliku. Da je popis nevjerodstojan, pokazali smo navodeći osobe rođene nakon završetka Drugog svjetskog rata (primjerice godine 1968., 1975. ili 1969.) kao i osobe rođene početkom 19. stoljeća (npr. godine 1814., 1822. ili 1824.). Također smo pokazali kako je jasenovački popis doživio više značajnih izmjena u razdoblju 2011.-2015.

U našemu članku objavljenome u *Hrvatskome tjedniku* 12. studenoga 2015. pokazali smo da promjene jasenovačkog popisa ne završavaju s 1. lipnjem kao što

su neki autoriteti tvrdili. Pokazali smo kako je moguće na temelju nezavisnih arhiva pokazati da se popis 70 godina od završetka Drugog svjetskog rata još uvijek dopunjaje i mijenja. Konačno, pokazali smo da činjenice narušavaju autoritet onih koji tvrde da se popis ne mijenja kao i onih koji tvrde da je popis neupitno valjan jer se na jasenovačkoj popisu nalaze osobe čiji se osobni podaci podudaraju s osobama koje se također vode na popisu žrtava logora Buchenwald.

Nakon što smo pokazali da je popis nevjerodstojan i nedosljedan te nakon što smo na više načina pokazali kako su neutemeljene izjave pojedinih autoriteta da se popis ne mijenja, otvorila su se mnoga pitanja. Jedno od pitanja je može li se provjeriti vjerodostojnost jasenovačkog popisa uspoređujući ga s drugim dokumentima. Na to nas je dijelom potaknuto slučaj Nikole Lipaka koji je bio na popisu jasenovačkih žrtava, iako je umro i pokopan 1980. godine u Zagrebu - kako piše Tomislav Lipak u *Hrvatskome tjedniku* od 7. listopada 2015. Kako je Nikola Lipak s jasenovačkoga popisa uklonjen nedugo nakon članka Tomislava Lipaka, željeli smo provjeriti postoji li još slučajeva u kojima se doku-

menti ne podudaraju. Dakle u nastavku ne ćemo tražiti podudarnosti jasenovačkog popisa s popisom žrtava nekoga drugog logora (poput Buchenwalda), već ćemo tražiti nepodudarnosti jasenovačkog popisa s dokumentima na temelju kojih je jasenovački popis sastavljen. Jedan takav primjer knjiga je Antuna Miletića "Koncentracioni logor Jasenovac 1941-1945." čije je drugo izdanje izdano u Beogradu 1986. godine, a na stranicama JUSP Jasenovac sva četiri njezina sveska navode se kao izvori za izradu jasenovačkoga popisa. U knjizi se nalaze prijepisi dokumenta o zarobljenicima u Jasenovcu, a s obzirom na to da je knjiga doživjela dva izdanja, da je tiskana u Beogradu i da je navedena kao izvor za jasenovački popis, ne može nas se smatrati pristranima u odabiru izvora s kojega uzimamo prijepis dokumenta o zarobljenicima u Jasenovcu.

Kada se usporedi samo prvi svezak Miletićeve knjige (nadalje, Miletić-1) s jasenovačkim popisom, brzo se pronađu podaci koji se ne poklapaju s podatcima navedenim u Miletić-1. Tako možemo pronaći niz osoba s istim imenom i prezimenom, a za koje Miletić-1 i jasenovački popis navode različite godine rođenja, primjerice ovih: Jefto Delić,

Janko Nikolić, Pajo Nikolić, Ružica Singer, Đuro Cipor, Milan Dragić, Meho Šljivar, Muhamet Midžić, Remzo Mujagić, Aleksa Popović, Mara Popović, Milorad Gavrić, Dušan Ljubojević.

Izvor kazuje da su osobe žive, a Uprava u Jasenovcu uvrstila ih među stradale

S obzirom na to da je Miletić-1 navezen kao izvor na temelju kojega je jasenovački popis sastavljen, ova činjenica uznemirava jer narušava vjerodostojnost popisa te pokazuje da je godina rođenja izrazito nepouzdana. Iako smo se u ranijem istraživanju uvjernili da nepouzdano godine rođenja otvara mogućnost da se neka osoba nalazi i na jasenovačkom popisu i na popisu iz Buchenwalda, nepouzdano godine rođenja nije ono što najviše narušava vjerodostojnost jasenovačkog popisa. Naime, na jasenovačkom se popisu mogu pronaći osobe za koje u Miletić-1 postoje prijepisi dokumenta koji potvrđuju da su te osobe bile žive i nakon njihove navodne smrti.

Kao primjer, navest ćemo osobe koje su navodno stradale u Jasenovcu 1941. godine, dok izvor na temelju kojega je jasenovački popis sastavljen navodi dokumente koji potvrđuju da je ta osoba bila živa 1942. godine. Pozornost nam je privukao slučaj Luke Vukmira iz Dobrinje koji je nedavno doživio dvije promjene:

godina rođenja promijenjena mu je iz 1884. u 1886., a godina smrti iz 1941. u 1942. U Miletić-1 možemo pronaći prijepis naloga kojim se Luka Vukmir upućuje u sabirni logor. Kako je dokument datiran nadnevkom 26. veljače 1942., Luka Vukmir nikako nije mogao biti mrtav 1941. što je očito uočeno. No s Lukom Vukmirem po istome je nalogu u sabirni logor upućen i Marko Vasiljević. Iako trenutačna inačica jasenovačkoga popisa više ne tvrdi da je Luka Vukmir stradao 1941. godine, trenutna inačica popisa navodi dva Marka Vasiljevića koja su stradala u Jasenovcu 1941. godine. Osim spomenuta dokumenta, Miletić-1 navodi još dva dokumenta prema kojima je Marko Vasiljević bio živ 13. travnja i 31. srpnja 1942. godine.

Luka Vukmir i Marko Vasiljević nisu jedini takvi slučajevi. Osim njih, na jasenovačkom popisu možemo pronaći još osoba koje su navodno stradale 1941., a za koje u Miletić-1 možemo pronaći

Jasenovački popis oslanja se i na sva četiri sveska knjige Antuna Miletića "Koncentracioni logor Jasenovac 1941-1945." čije je drugo izdanje izdano u Beogradu 1986. godine. Usponredi li se samo prvi svezak Miletićeve knjige s jasenovačkim popisom, brzo se pronađu podatci koji se ne poklapaju s podacima navedenim u knjizi. Možemo pronaći niz osoba s istim imenom i prezimenom, a za koje Miletić u knjizi i jasenovački popis navode različite godine rođenja

prijepise dokumenata na temelju kojih, s priličnom sigurnošću, možemo utvrditi da su oni ipak živi i nakon 1941. godine. Navedimo neke: Vaso Todorević, Obrad Glavić, Pavle Čeko, Dušan Tatić, Milan Sablić, Rikica Papo, Matilda Papo, Erna Atijas, Blagoje Mlađenović, Petar Marinković (Savin), Petar Marinković (Lukin), Dobrila Majstorović, Hilmija Mulalić, Nikola Hrvačanin, Mirko Borković, Panto Šobota, Ale Lelić, Milorad Bralić, Raca Dušan.

Prnjatović „ubijen u logoru“ dao iskaz u Beogradu nakon „smrti“

Poseban je slučaj Vojislav Prnjatović kojemu je u jasenovačkom popisu navedena 1942. kao godina smrti. Uistinu, Miletić-1 na 314. stranici navodi svjedočenje prema kojemu je 24. prosinca 1941. u logor stigla "partija" Srba iz Sarajeva u kojoj je bio i Vojislav Prnjatović te da su "manje više svi" koji su u logor stigli s tom "partijom" poubjiani 2. siječnja. Ovo je nekima očito dovoljna potvrda da se u jasenovačkom popisu navede Vojislav Prnjatović s 1942. kao godinom smrti. Ipak, Miletić-1 navodi još jedno svjedočanstvo prema kojemu je 9. travnja 1942. godine Vojislav Prnjatović, Srbin iz Sarajeva koji je u logor kako kaže došao 24. prosinca, živ i na slobodi. Štoviše, to je svjedočenje svjedočenje Vojislava Prnjatovića kojeg je on na taj dan dao u Beogradu. Ovaj slučaj postavlja pitanje postoji

li još takvih osoba koje su bez detaljne provjere izvora olakso stavljeni na popis. Primjerice, može se postaviti pitanje jesu li "tehničke korekture" poput promjene godine smrti, kao u slučaju Luke Vukmira, pouzdane. Naime, na temelju Miletić-1 možemo samo zaključiti da je Luka Vukmir bilo živ 1942. godine, odnosno da nije ubijen 1941., no iz toga je teško zaključiti da Luka Vukmir jest ubijen 1942. godine. Kako okarakterizirati ove ili slične slučajevе? Kako u slučajevima visoke nepouzdanosti ili dihotonije izvora pristupiti daljnemu proučavanju popisa?

Ne ulazeći u uzroke ovih nepodudarnosti niti u razloge zbog kojih su se eventualne pogreške mogle dogoditi, općenito je dojam da kao posljedicu imamo popis koji pada na bilo kakvu ozbiljnijemu testu jer popis proturječi službenim popisima žrtava drugih logora i raznim drugim dokumentima, a osim što je nedosljedan sam sa sobom, kao činjenice navodi podatke koji odudaraju od izvora na kojima je popis navodno temeljen. S obzirom na količinu nedostataka zapoženih u jasenovačkom popisu, a koja se ne može opravdati nedostatkom novca ili nedostatkom stručnosti, nije narušena samo vjerodostojnost popisa, nego i osoba zaduženih za održavanje popisa čime sve jasnija postaje potreba za istraživanjem žrtava Jasenovca koje će biti slobodno od predrasuda bilo kakve ideologije.